

วิมานของสัตว์ที่อุบัติในอบายภูมิ

The Castle of Creatures in Abāyabhūmi

พระครูปลัดทอง ขยารโณ (วงศ์สายะ) Phrupalad Thanong Chayaparano (Wongsaya)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Lamphun Buddhist College

Thanong2608@gmail.com

Haripunchai Review 17/01/2023

Haripunchai Review 16/02/2023

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนามีความเชื่อเกี่ยวกับวิมาน ซึ่งเกิดจากกุศลกรรมความดีทั้งหลายที่ได้กระทำไว้ในขณะที่ยังเป็นมนุษย์ หลังจากได้จุติจากภพภูมิมนุษย์ก็ได้มาอุบัติในสัคคภูมิเป็นเทวดาที่มีวิมานสวยงามเป็นที่อยู่อาศัย วิมานที่ปรากฏแก่เหล่าเทวดานั้นมีความสวยงามที่ทำให้ด้วยทองคำ แก้วไพฑูรย์ เพชรนิลจินดาประดับตกแต่ง และยังมีปัจจัยบริวารทั้งหลายอย่างอุดมสมบูรณ์ แต่ในขณะเดียวกันวิมานยังได้ปรากฏแก่เหล่าสัตว์ที่อุบัติในอบายภูมิ ซึ่งมีสภาพที่ความคล้ายคลึงกับวิมานของเหล่าเทวดา คือ มีความสวยงามประดับด้วยทองคำ แก้วไพฑูรย์มากมาย แต่ความเป็นอยู่นั้นไม่ได้เป็นวิมานที่มีความสุขเหมือนกับเหล่าเทวดา เพราะยังเป็นวิมานที่ยังเจือด้วยทุกข์อยู่เนื่องนิจ จึงได้ชื่อว่า เป็นวิมานแห่งความทุกข์ คือ มีวิมานสวยงามเป็นที่อยู่อาศัยก็จริงอยู่แต่ก็ต้องได้รับทุกข์เวทนา คือ มีรูปร่างน่าเกลียดน่ากลัวบ้าง ต้องอยู่ผู้เดียวบ้าง ไม่มีผ้าไว้ห่มบ้าง เป็นต้น วิมานที่ปรากฏแก่สัตว์ที่อุบัติในอบายนี้ได้ปรากฏแก่พวกเปรตและอสุรกายบางจำพวก เหตุที่ทำให้ต้องมาอุบัติในอบายภูมิและมีวิมานเป็นที่อยู่อาศัยได้นั้น มาจากกระทำอกุศลกรรมไว้ในสมัยที่ยังเป็นมนุษย์ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ให้ทานแก่พระภิกษุสงฆ์ หลังจากตายไปแล้วด้วยวิบากกรรมจากอกุศลกรรมทำให้ต้องมาอุบัติในอบาย คือ เป็นเปรตและอสุรกาย แต่อานิสงส์จากการให้ทานทำให้มีวิมานสวยงามเป็นที่อยู่อาศัยของตนเอง แต่ก็ต้องได้รับความทุกข์เวทนาตามภูมิของตน ไม่สามารถพ้นจากความทุกข์ได้ ดังนั้นพุทธศาสนิกชนชาวพุทธทั้งหลายนอกจากจะเป็นผู้ให้ทานแล้ว ก็ควรจะละเว้นจากอกุศลกรรมชั่วพวง และทำกุศลกรรม ซึ่งจะช่วยให้พบกับความสุขทั้งชาตินี้และชาติหน้า

คำสำคัญ: วิมาน อบายภูมิ

Abstract

Buddhism has beliefs about castles. which arises from all good deeds that have been done while still being a human being After reincarnating from the human realm, he was born in the Sakkha realm as a deity who lived in a beautiful castle. The castle that appears to the angels is beautiful, decorated with gold, sapphire glass, precious stones. And there are also many retinue factors in abundance But at the same time, the castle also appeared to the animals that were born in the Abyss. which has a condition similar to the castle of the angels, which is beautiful decorated with gold Lots of sapphires But that existence is not a happy paradise like the angels. because it is still a paradise that is still laced with constant sorrow Therefore, it is known as the paradise of suffering, that is, there is a beautiful castle to live in. It is true, but it must suffer, that is, it has some ugly shape. Do you have to be alone? There are no clothes to wear, etc. The castle that appears to the creatures that occur in this misfortune has appeared to some kind of ghosts and monsters. The reason for having to emerge in the Abyss and having a castle as a residence Comes from doing unwholesome deeds in the days when we were still humans. But at the same time he was the one who gave alms to the monks. after death due to unwholesome karma resulting in misfortune That is, they are ghosts and monsters. But the virtue of giving alms made him have a beautiful castle to live in. but must receive suffering according to their landscape cannot be freed from suffering. should abstain from all unwholesome deeds and perform meritorious deeds which will bring happiness in both this life and the next life

Keywords: castle, Abāyabhūmi.

บทนำ

วิมาน คือ ที่อยู่ของเทวดา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2543: 279) สถานที่เล่น ที่อยู่ ของเหล่าเทวดา เป็นสถานที่อันประเสริฐ เกิดจากอานุภาพของเทวดา อรรถกถาจารย์ให้คำนิยามถึงเหตุแห่งการอุบัติของวิมานไว้ว่า “วิมานเหล่านั้นบังเกิดด้วยอานุภาพของกรรมส่วนสุจริตของเทวดาเหล่านั้น รุ่งเรืองด้วยรัตนะต่างๆ มีสีและทรวดทรงอันวิจิตร เพราะประกอบด้วยขนาดพิเศษมี 1 โยชน์ และ 2 โยชน์ เป็นต้น” (ขุ.วิ.อ. (ไทย) : 2/1/4) วิมานบังเกิดด้วยกรรมส่วนสุจริต หมายถึง กุศลกรรม คือ ทาน ศีล และภาวนา โดยกุศลกรรม หรือ กรรมดีนั้น เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ อันหลักในการบำเพ็ญความดีในทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต 3 อย่าง ได้แก่ ทานมัย ศีลมัย และภาวนามัย วิมานมีทั้งหมด วิมานที่เกิดจากกุศลกรรมจากการให้ทานมีจำนวน 68 วิมาน วิมานที่เกิดจากกุศลกรรมการรักษาศีลมี 20 วิมาน วิมานที่เกิดจากการเจริญภาวนามี 4 วิมาน และจากการประกอบกุศลกรรมอื่นๆ จำนวน 18 วิมาน (พระพิริยญาภพ ธารพนาสี, 17 (1) : 65-72) ดังนั้น มนุษย์ผู้ได้กระทำกุศลกรรม ตั้งอยู่ในบุญกิริยาวัตถุ 3 หลังจากตายแล้วย่อมไปบังเกิดเป็นเทวดาบนสวรรค์ มีวิมานงดงามเป็นที่อยู่อาศัยในภพภูมิเบื้องหน้า

วิมานนอกจากจะเป็นที่อยู่ของเหล่าเทวดาในสักคภูมิแล้ว ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาก็ยังได้กล่าวถึงวิมานของสัตว์ที่อุบัติในอบายภูมิ ที่ชื่อว่าอบายภูมิเพราะเป็นถิ่น ดินแดน ภูมิ หรือสถานที่อันเป็นที่อยู่อาศัยของสรรพสัตว์ผู้กระทำอกุศลกรรมบท ทางกาย ทางวาจา และใจ ทำให้ต้องไปอุบัติอยู่ในภพภูมิที่ปราศจากจากความเจริญ มีแต่ความทุกข์ ปราศจากความความสุขและความยินดีทั้งปวง ได้แก่ เปรต อสุรกาย และนรก (มานพ รักการเรียน และพระภิกษุวิมลเมธี วิ., 3 (1) : 29-48) แต่ถึงกระนั้นสัตว์ในอบายภูมิบางจำพวกก็มีวิมานเป็นที่อยู่อาศัย เช่น อสุรกายและเปรตซึ่งเป็นสัตว์ที่อุบัติในอบายภูมิบางจำพวกก็มีวิมานเป็นของตน ดังในรถการเบติวัตถุมาณพคนหนึ่งได้สนทนากับนางเวมานิกเปรตตนหนึ่งว่า “นางเทวีผู้มีอานุภาพมาก เธอขึ้นวิมานที่มีเสาแก้วไพฑูรย์งาม ผุดผ่องแสงจะงดงาม สถิตอยู่ในวิมานนั้น” (ขุ.จ. (ไทย) 26/439/236) ในขัลลลาภียเบติวัตถุพ้อคำได้ไต่ถามนางเปรตศรัทธาว่า “ท่านเป็นใครกัน อยู่แต่ในวิมาน ไม่ออกมาข้างนอกเลย” (ขุ.จ. (ไทย) 26/58/177) นอกจากนี้แล้วอสุรกายหรืออสูรหนึ่งในอบายภูมิที่มีรูปลักษณะคล้ายคลึงกับเปรต มีวิมานเป็นของตน คือ มีบ้านเมืองงดงาม ดาดไปด้วยแผ่นทองคำ มีเมืองใหญ่อยู่ 4 เมือง มีพระยาอสุรปกครองทุกเมือง พระยาอสุรเหล่านี้อยู่ปราสาทงาม ประดับด้วยทองคำ แก้วสัตตพิชิตันนะ (พญาสิทธิ, 2536 : 34) จากหลักฐานดังกล่าวได้ให้แนวคิดที่ว่า วิมาน ไม่ได้เป็นอานิสงส์จากการทำความดี

หรืออุบัติในสักคฤมิเท่านั้น แต่วิมานยังเป็นอันสงส์จากการกระทำกุศลกรรมด้วย จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าอบายภูมิที่ชื่อว่าเป็นทุกคติ คือ ดินแดนที่มีแต่ความทุกข์หาความสุขมิได้นี้ เหตุใดสัตว์บางชนิดถึงได้เสวยผลบุญที่เป็นวิมานปราสาทสวยงาม และสัตว์ที่ไปอุบัติในอบายภูมิวิมานเป็นของตนได้อย่างไร

วิมานในพระพุทธศาสนา

คำว่า วิมาน หมายถึง ที่เล่นที่อยู่ของเหล่าเทวดาหรือเทพยดา ซึ่งถือว่าเป็นสถานที่อันประเสริฐ เพราะเกิดขึ้นด้วยอานุภาพแห่งกุศลกรรมของเทวดาผู้เป็นเจ้าของวิมาน วิมานมีความรุ่งเรืองสว่างไสว แพรพรรณ และมียี่สิบหลากหลายด้วยอำนาจแห่งรัตนชาติต่าง ๆ มีรูปทรงที่วิจิตรบรรจง วิมานมีขนาด 1 โยชน์บ้าง 2 โยชน์ บ้าง 12 โยชน์บ้าง กว่า 12 โยชน์บ้าง เป็นต้น นอกจากนี้ภายในวิมานเหล่านั้นก็ยังมีเครื่องประดับตกแต่งสวยงาม และเพียบพร้อมด้วยเครื่องอุปโภคบริโภคมากมาย อันเป็นที่พิศ เพียบพร้อมไปด้วยกามคุณ 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่น่าปรารถนา เป็นที่น่าใคร่ น่าพอใจ ความแตกต่างของแต่ละวิมานนั้นขึ้นอยู่กับบุญบารมีที่เจ้าของวิมานได้สั่งสมไว้เมื่อครั้งเป็นมนุษย์ เช่น เป็น วิมานทองคำ วิมานเงิน วิมานแก้วมณี วิมานแก้วไพฑูรย์ วิมานแก้วพลี หรือต่างกันที่ขนาด เช่น วัดโดยรอบ 3 โยชน์บ้าง 2 โยชน์บ้าง 12 โยชน์บ้าง เป็นต้น นอกจากนี้แล้ววิมานที่ปรากฏก็ยังมีลักษณะแตกต่างกันไป เช่น วิมานตั้ง วิมานช้าง วิมานเรือ วิมานบัลลังก์ วิมานรถทิพย์ เป็นต้น (ขุ.วิ. (ไทย) 26/1-1289/1-165) วิมานจะบังเกิดก่อนก็ได้หรือเมื่อเทวดาผู้เป็นเจ้าของวิมานได้จุติจากภพนั้น วิมานนั้นก็หายไปด้วย (สิริรัศมี สิงห์สนธิ และพระมหายุทธนา นรเชฏโฐ, 6 (2) : 101-111) จะเห็นได้ว่าวิมานในพระพุทธศาสนาเป็นสถานที่หรือที่อยู่อันสวยงามตระการตา ทั้งยังมีสวยงามที่มีลักษณะแตกต่างกันตามที่ได้พรรณานี้แล้ว วิมานยังเป็นเครื่องเสวยสุขของเหล่าเทวดาทั้งหลายที่ได้มาอุบัติในสรวงสวรรค์

ในคัมภีร์ขุททกนิกาย วิมานวัตถุ ได้กล่าวถึงวิมานอันเป็นสถานที่เล่น และยังเป็นสถานที่อยู่อาศัยเสวยสุขของเหล่าเทวดา ถือเป็นสถานที่อันประเสริฐ (ขุ.วิ.อ. (ไทย) 2) รุ่งเรืองด้วยรัตนะต่างๆ มีสีและทรวดทรงอันวิจิตร เพราะประกอบด้วยขนาดพิเศษมี 1 โยชน์ และ 2 โยชน์ เป็นต้น เรียกว่า วิมาน (ขุ.ท.อ. (ไทย) 2/1/4) ซึ่งวิมานในพระพุทธศาสนาสามารถแบ่งประเภทและลักษณะของวิมานได้ ดังนี้

ประเภทของวิมาน

วิมานในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในคัมภีร์วิมานวัตถุสามารถแบ่งประเภทได้ 2 ประเภทใหญ่ และแต่ละประเภทก็มีวรรคที่ว่าด้วยหมวดแต่ละประเภทของวิมาน ดังนี้ (พระมหาชาอุชัย ชุตินธโร, (2558).

ก. อิตถีวิมาน หมายถึง วิมานของเทพธิดาหรือเทวดาผู้หญิง เป็นสถานที่สำราญส่วนตัว สำหรับเทพธิดา โดยอิตถีวิมานจำนวน 50 วิมาน และสามารถแบ่งแยกย่อยออกเป็น 4 วรรค ได้แก่

1) ปฐวรวรรค หมวดว่าด้วยวิมานตั้งทองคำ มีวิมานปรากฏในปฐวรวรรคจำนวน 17 วิมาน ได้แก่ ปฐมปฐวิมาน ทุติยปฐวิมาน ตติยปฐวิมาน จตุตถปฐวิมาน กุญชรวิมาน ปฐมนาวาวิมาน ทุติยนาวาวิมาน ตติยนาวาวิมาน ปทิววิมาน ติลทักขินวิมาน ปฐมปติพพตาวิมาน ทุติยปติพพตาวิมาน ปฐมสุณีสาววิมาน ทุติยสุณีสาววิมาน อุตตาวิมาน สิริมาวิมาน และเปสการิยวิมาน

2) จิตตลตาวรรค หมวดว่าด้วยสวนจิตรลดาของเหล่าเทวดาในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีวิมานปรากฏในจิตตลตาวรรค 11 วิมาน ได้แก่ ทาสีวิมาน ลขุมวิมาน อาจามทายิกาวิมาน จันฑาลีวิมาน ภัททิตถิกาวิมาน โสณทินนาวิมาน อุโบสถาวิมาน สุนิททาวิมาน สุทินนาวิมาน ปฐมภิกษาทายิกาวิมาน และทุติยภิกษาทายิกาวิมาน

3) ปริจฉัตตกวรรค หมวดว่าด้วยดอกปริชาติ มีวิมานปรากฏปริจฉัตตกวรรคจำนวน 10 วิมาน ได้แก่ อุฬารวิมาน อุจจุทายิกาวิมาน บัลลังกวิมาน ลตาวิมาน คุตติลวิมาน ทัททลวิมาน เปสวตีวิมาน มัลลิกาวิมาน วิสาลักขวิมาน และปาริฉัตตกวิมาน

4) มัญชิวรรค หมวดว่าด้วยวิมานแก้วผลึกสีแดง มีวิมานปรากฏมัญชิวรรคจำนวน 12 วิมาน ได้แก่ มัญชิวรรควิมาน ปภัสสรวิมาน นาควิมาน โอลมวิมาน กัญชุกทายิกาวิมาน วิหารวิมาน จตริตถีวิมาน อัมพวิมาน ปิตวิมาน อุจจุวิมาน วันทนวิมาน และสัชชุมาลวิมาน

ข. ปุริสวิมาน หมายถึง วิมานของเทพบุตรหรือเทวดาผู้ชาย ปุริสวิมานมีจำนวน 35 วิมาน และสามารถแบ่งได้ 3 วรรค ได้แก่

1) มหารถวรรค หรือหมวดว่าด้วยรถใหญ่ ว่าด้วยมหารถวิมานที่มีรถใหญ่เทียบม้า 1,000 ตัว มีวิมานปรากฏในมหารถวรรคจำนวน 14 วิมาน ได้แก่ มณฑุกเทวปุตตวิมาน เรวตีวิมาน ฉัตตมาณวกวิมาน กักกภูกรสทายกวิมาน ทวารปลาลกวิมาน ปฐมกรณียวิมาน ทุติยกรณียวิมาน ปฐมสุจิตวิมาน ทุติยสุจิตวิมาน ปฐมนาควิมาน ทุติยนาควิมาน ตติยนาควิมาน จุฬรวิมาน และมหารถวิมาน

2) ปายาสิกวรรค หรือหมวดว่าด้วยเทพบุตรผู้คยเป็นคนรับใช้เจ้าปายาสี มีเนื้อหา กล่าวถึง วิมานอันเกิดขึ้นแก่ขุนคลังของเจ้าปายาสี ที่ชื่ออุตตระ ไม่ใช้วิมานที่เกิดขึ้นแก่พระเจ้าปายาสี มีวิมานปรากฏในปายาสิกวรรคจำนวน 10 วิมาน ได้แก่ ปฐมอคาริยวิมาน ทุตยอคาริยวิมาน ผลทายกวิมาน ปฐมอุปัสยทายกวิมาน ทุตยอุปัสยทายกวิมาน ภิกขาทายกวิมาน ยวปาลกวิมาน ปฐมกฤษฏวิมาน ทุตยกฤษฏวิมาน และปายาสีวิมาน

3) สุนิกขิตตวรรค หรือหมวดว่าด้วยเทพบุตรผู้จัดดอกไม้ให้เป็นระเบียบ มีวิมาน ปรากฏอยู่ในสุนิกขิตตวรรคจำนวน 11 วิมาน ได้แก่ จิตตลภาวิมาน นันทนวิมาน มณีกฤษฏวิมาน สุวัฒน์วิมาน อัมพวิมาน โคปาลวิมาน กัณฐกวิมาน อเนกวันณวิมาน มัญญกฤษฏวิมาน เสริสสกวิมาน และสุนิกขิตตวิมาน

สรุปได้ว่าประเภทของวิมานที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้นสามารถแบ่งลักษณะของวิมานได้ 9 ประเภท ได้แก่ 1) วิมานที่เป็นตั้ง (ที่สำหรับนั่ง ไม่มีพนักพิง) ในวิมานตั้งนั้นก็ยังมีวิมานตั้งทองคำ, วิมานตั้งแก้วไพฑูรย์ 2) วิมานที่เป็นช้าง คือ วิมานที่มีช้างเป็นพาหนะ 3) วิมานที่เป็นเรือ คือ วิมานที่มีเรือเป็นพาหนะ 4) วิมานที่เป็นบัลลังก์ 5) วิมานที่เป็นแก้วผลึก 6) วิมานที่เป็นปราสาท 7) วิมานที่เป็นเทียมม้า 8) วิมานที่เป็นสวน และ 9) วิมานที่เป็นภูเขาทองคำ (พระพิรุณภาพพ์ ธารพนาลี, 17 (1) : 65-72) ดังนั้น จำนวนวิมานที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในคัมภีร์วิมานวัตถุมีจำนวนวิมานทั้งหมด 85 วิมาน คือ อิตถิวิมานจำนวน 50 วิมาน และปฐวิมานจำนวน 35 วิมาน

เหตุที่ทำให้ได้วิมาน

สิริรัศมี สิงห์สนธิ และพระมหายุทธนา นรเชษฐโกศล ได้วิเคราะห์แนวคิดเรื่องกรรมวิมานวัตถุ ซึ่งได้กล่าวถึงเหตุที่ทำให้ได้มาซึ่งวิมานในสักคณุมิว่าเกิดจากกุศลกรรมในสมัยที่ยังเป็นมนุษย์ คือ บุญกิริยาวัตถุ 3 ได้แก่ 1) ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการให้ทาน 2) สีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล และ 3) ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา หลังจากตายแล้วก็ได้มาอุบัติเป็นเทวดาที่มีวิมานเป็นของตนเอง (สิริรัศมี สิงห์สนธิ และพระมหายุทธนา นรเชษฐโกศล, 6 (2) : 101-111) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. วิมานที่เกิดจากการให้ทาน (ทานมัย)

1) ปฐมปฐวิมาน กล่าวถึงเทพธิดาผู้มีวิมานตั้งทองคำ ขนาด 12 โยชน์ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพราะได้ทำทานให้แก่พระเถระ คือ จัดตั้งถวายให้พระเถระรูปหนึ่งซึ่งเที่ยวบิณฑบาตมาถึงเรือนตน พร้อมทั้งถวายข้าวและน้ำตามกำลังทรัพย์พร้อมทั้งปฏิบัติรับใช้พระเถระจนฉันทเสร็จ ด้วย

อานิสงส์จากการถวายเป็นถวายและข้าวน้ำดังกล่าว ทำให้เกิดเป็นเทพธิดาที่มีวิมานตั้งทองคำเป็นที่อยู่ (ช.วิ. (ไทย), 26/1-7/1-2)

2) ทุติยปฐวิมาน กล่าวถึงเทพธิดาผู้มีวิมานตั้งแก้วไพฑูรย์ อุบัติขึ้นในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพราะได้จัดตั้งถวายให้แก่พระเถระผู้กำลังบิณฑบาตร พร้อมทั้งได้ถวายข้าวและน้ำตามกำลังทรัพย์ และได้ปฏิบัติรับใช้พระเถระจนฉันเสร็จ ด้วยอานิสงส์จากการถวายเป็นถวายและข้าวน้ำดังกล่า ทำให้เกิดเป็นเทพธิดาที่มีวิมานตั้งแก้วไพฑูรย์เป็นของที่อยู่ (ช.วิ. (ไทย), 26/8-14/2-3)

3) ปถวิมาน กล่าวถึงเทพธิดาผู้มีวิมานโชติช่วง ได้อุบัติขึ้น ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ด้วยอานิสงส์จากการจุดถวายประทีปหรือจุดเทียนขึ้นตั้งไว้หน้าธรรมาสน์แล้วฟังธรรม หลังจากจุดจากภพภูมิก็ได้อุบัติเป็นเทพธิดาที่มีวิมานส่องสว่างไปทั่วทั้ง 10 ทิศเป็นที่อยู่ (ช.วิ.อ. (ไทย), 2/1/83-84)

4) ดิลกขนิมวิมาน กล่าวถึงเทพธิดาผู้มีวิมานทองคำขนาด 12 โยชน์ ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ด้วยอานิสงส์จากการให้ทานแก่พระพุทธรองค์ “ตะล่อมงาเป็นกอง กอบด้วยมือทั้ง 2 เกลี้ยงาเต็มอัญชูลีงในบาตรของพระผู้มีพระภาคเจ้า” ด้วยอานิสงส์ดังกล่าวหลังจากจุดจากโลกมนุษย์ก็ได้อุบัติเป็นเทพธิดา มีวิมานทองคำกว้าง 12 โยชน์เป็นที่อยู่ (ช.วิ. (ไทย), 26/85-92/15-16)

ข. วิมานที่เกิดจากการรักษาศีล (ศีลมัย)

1) อัตตราวิมาน กล่าวถึงวิมานที่เกิดขึ้นแก่นางอุตตรา ด้วยอานิสงส์จากการรักษาศีลอุโบสถเป็นนิตย คือ เข้าจำอุโบสถศีลทุกวัน 14 ค่ำ 15 ค่ำ 8 ค่ำแห่งปักษ์และตลอดปาฏิหาริย์ปักษ์ ด้วยอานิสงส์ดังกล่าวหลังจากที่ได้จุดจากโลกมนุษย์แล้วก็ได้มาอุบัติในสรวงสวรรค์มีวิมานเป็นที่อยู่ (ช.วิ. (ไทย), 26/124-136/21-23)

2) อุโปสถวิมาน กล่าวถึงวิมานที่เกิดขึ้นแก่นางอุโปสถอุบาสิกา เพราะได้ปฏิบัติธรรมรักษาอุโบสถศีลเป็นประจำ และได้ถวายทานแด่พระอรียสงฆ์ด้วยความเคารพ ด้วยอานิสงส์ดังกล่าวเมื่อจุดจากโลกมนุษย์ไปแล้ว นางก็ได้อุบัติในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ 60,000 ปีทิพย์ และมีวิมานเป็นที่อยู่ (ช.วิ. (ไทย) 26/229-245/39-41)

3) ลขุมวิมาน กล่าวถึงวิมานที่เกิดขึ้นแก่นางลขุมา ด้วยอานิสงส์จากการสำรวมระวังในศีลตลอดเวลา ยินดีในศีล 5 และถือศีลอุบาสถตลอด หลังจากได้จุดจากโลกมนุษย์แล้วนางก็ได้อุบัติเป็นเทพธิดาบังเกิดวิมานเป็นที่อยู่ (ช.วิ. (ไทย) 26/173-184/31-32)

ค. วิมานที่เกิดจากการภาวนา (ภาวนามัย)

- 1) อุตตราวิมาน กล่าวถึงวิมานที่เกิดขึ้นแก่อุตตรา ซึ่งเป็นธิดาของปุณณเศรษฐีชาวกรุงราชคฤห์นางได้เจริญภาวาขณะฟังธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนบรรลุสุกทาคามิผล
- 2) สิริมาวิมาน กล่าวถึงวิมานที่เกิดขึ้นแก่นางสิริมา โสภณีนีในกรุงราชคฤห์ ซึ่งเป็นน้องสาวของหมอชีวกโกมารภักจ์ นางได้ฟังธรรมจากพระผู้มีพระภาคและได้บรรลุโสดาปัตติผล ในคราวเดียวกับนางอุตตราได้บรรลุสุกทาคามิผล วิมานของนางรุ่งเรืองในสวรรค์ชั้นนิมมานรดี
- 3) เปสการียวิมาน คือ วิมานที่เกิดขึ้นแก่อธิดาช่างหูก ชาวกรุงพาราณสี เป็นวิมานที่มีเสาทำด้วยแก้วไพฑูรย์เปล่งแสงเรืองรองอยู่เป็นนิตย์ มีต้นไม้ทองขึ้นอยู่โดยรอบ ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ สาเหตุเนื่องจากนางได้ปฏิบัติธรรมกรรมฐาน จนบรรลุโสดาปัตติผล (พระสุรพล อาจารย์สมปนโน, 2565: ม.ป.น.)

สรุปได้ว่าวิมานในพระพุทธศาสนา หมายถึง ที่อยู่ของเทวดา เชื่อว่าเป็นสถานที่ประเสริฐ เพราะอุบัติขึ้นด้วยอำนาจแห่งกุศลกรรม ประเสริฐด้วยความสวยงาม คือ ปรากฏความงามด้วยอำนาจของรัตนชาติหลากสี มีทองคำ แก้วไพฑูรย์ และสัตว์ทิพย์เป็นยานพาหนะ ประเสริฐด้วยความยิ่งใหญ่ ขนาดหลายโยชน์ เป็นต้น วิมานแต่ละวิมานมีความสวยงามและมีความแตกต่างกันตามกุศลกรรมของผู้เป็นเจ้าของวิมาน เช่น วิมานตั้งทองคำจากการถวายตั้งแก่พระเถระ วิมานแสงสว่างจากการจุดถวายประทีป เป็นต้น เหตุที่ทำให้ได้มาซึ่งวิมานนั้นมาจากการประพฤติปฏิบัติกุศลกรรมที่ได้กระทำไว้ในสมัยที่เป็นมนุษย์ คือ บุญกิริยาวัตถุ 3 หรือบุญกิริยาวัตถุ 10 อันเป็นที่ตั้งแห่งการทำบุญ กุศลกรรมที่ ทำเหล่านี้ ส่งผลให้ได้รับวิมานต่างๆ เป็นที่อยู่และสถานที่สำราญของเหล่าเทวดา

วิมานของสัตว์ที่อุบัติในอบายภูมิ

อบายภูมิ หมายถึง ถิ่น สถานที่ตกไปของหมู่มสัตว์ที่ทำชั่ว (ม.มู. (ไทย) 12/54/61) เป็นชื่อเรียกของภพภูมิแห่งความทุกข์ ได้แก่ อบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ที่ชื่อว่า อบาย เพราะปราศจากความงอกงาม ไม่มีความเจริญหรือความสุข ที่เรียกว่า ทุกคติ เพราะเป็นคติคือเป็นที่ตั้งแห่งทุกข์ ที่เรียกว่า วินิบาต เพราะเป็นสถานที่ตกไปของหมู่มสัตว์ที่ทำความชั่ว ที่เรียกว่า นรก เพราะปราศจากความยินดี เหตุเป็นที่ ไม่มีความสบายใจ (ม.มู. (บาลี) 1/153/358) กลุ่มคำเหล่านี้มีความหมายที่ไม่เหมือนกันทั้งหมด เพราะอบาย และวินิบาต อาจถือได้ว่าเป็นคำที่ใช้แทนหรือเป็นโวพจน์ของทุกคติ ส่วนนรกก็นั้นจัดเป็นส่วนหนึ่งของทุกคติ แต่หากพิจารณาความหมายตามการอธิบายของอรรถกถา จะเห็นนัยว่า พระพุทธเจ้าใช้กลุ่มคำเหล่านี้เป็นชื่อเรียกภพภูมิฝ่ายไม่ดีเช่นเดียวกัน (ธนสิทธิ์ ฉัตรสุวรรณ, 2558: 29) สัตว์ส่วนใหญ่

ที่มาอุปถัมภ์ในอบายภูมิตั้งเพื่อเสวยวิกรรมและรับโทษอย่างเดียว ได้แก่ สัตว์นรก กำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน แดนเปรต และอสุรกาย (อง.จตุกก.อ. (ไทย) 2/199/434) ตามหลักพระพุทธศาสนานั้นหมู่สัตว์ที่ต้องไปอุปถัมภ์ในอบายภูมิตั้งมาจากการประกอบอกุศลกรรมบถ อันประกอบด้วยกายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต (ม.ม. (ไทย) 13/15/17-18) ดังนั้น แล้วจากนิยามและความหมายของอบายภูมิสามารถสรุปได้ว่า อบายภูมิ ไม่ได้เป็นสถานที่ที่มีความสุข ความเจริญงอกงามเกิดขึ้นในภพภูมิแห่งนี้ เพราะได้กระทำอกุศลกรรมบถ คือ กายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต จึงทำให้สัตว์เหล่านั้นต้องมาอุปถัมภ์ในอบายภูมิ จนกว่าจะชดใช้กรรมนั้นให้สิ้นไป

แต่ถึงกระนั้นแล้วในอบายภูมิก็น่าจะมีวิมานให้ปรากฏอยู่ คือ วิมาน ที่หมายถึงที่อยู่ ที่อาศัย ที่มีความสวยงามยิ่งใหญ่สำหรับเทวดาทั้งหลายที่ปรากฏในสักคภูมิแล้ว จากการศึกษาจึงพบว่าวิมานได้ปรากฏในแก่สัตว์บางจำพวกที่อุปถัมภ์ในอบายภูมิด้วย โดยสัตว์ที่มาอุปถัมภ์ในอบายภูมินั้นแล้วมีวิมานเป็นของตนเอง คือ พวกเปรตและเหล่าอสุรกาย

เปรตผู้มีวิมาน

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทปรากฏความมีอยู่ของเปรตผู้มีวิมานมีชื่อว่า เวมานิกเปรต เป็นเปรตผู้มีวิมานสวยงามเป็นที่อยู่อาศัย ได้แก่

ก. ชลลาภียเปติ นางเปรตศรีษะล้านผู้มีวิมานเป็นที่อยู่ เหตุที่ทำให้นางเปรตศรีษะล้านนั้นได้มีวิมานเป็นที่อยู่อาศัยมาจากอาณิสสที่ได้อวายุแบ่งแก้วเจ็ดด้วยน้ำมันแก้วภิกษุผู้เดินทาง แต่ในขณะที่เดียวกันสมัยที่นางเป็นมนุษย์ได้ขโมยผ้าของคนเมาสุรา ด้วยผลกรรมที่คละกันนั่นเองจึงเกิดเป็นหญิงโดดเดี่ยวในวิมานทอง แต่นางได้ขอมยผ้าของคนอื่น จึงได้เป็นหญิงเปลือยตลอดหนึ่งพุทธันดร (ขุ.เปต.อ. (ไทย) 2/2/96)

ข. กัณณมณฑลเปติ นางเปรตผู้ถูกสุนัขกัณณมณฑลกัดกินเนื้อ นางเปรตตนนี้มีวิมานคือปราสาท มีทองคำและเงินส่องแสงสว่างโชติช่วง มีเหล่าทาสีสมกำไลและผ้าทองคำ 500 คน คอยบำเรอ มีบัลลังก์ทองคำและเงินอีกจำนวนมาก แต่ด้วยวิบากกรรมเมื่อถึงเวลาเที่ยงคืนนางเปรตจะออกจากบัลลังก์ไปยังสระโบกขรณี แล้วจะถูกสุนัขที่ชื่อว่ากัณณมณฑลกัดกินเนื้อเหลือแต่กระดูก เมื่อซากกระดูกนั้นลงไปยังสระโบกขรณีก็จะทำให้กลับมามีเนื้อหนังมังสาเหมือนเดิม ด้วยวิบากกรรมที่นางได้ประพฤตินอกจากใจสามี และกล่าวเท็จสาบานว่าตนเองไม่ได้นอกใจ หากนอกใจก็ขอให้สุนัขช็อกกัณณมณฑลกัดกินตนเอง (ขุ.เปต. (ไทย), 26/348-367/222-224)

ดร.ถาวรเปติ นางเปรตผู้อาศัยอยู่ที่สระรถการ นางเปรตตนนี้มีวิมานเสกแก้วไพฑูรย์งามผุดผ่อง นางอยู่ในวิมานนั้นดังดวงจันทร์ในวันเพ็ญเด่นอยู่บนฟ้า นั่งอยู่บนบัลลังก์แต่ผู้เดียว (ขุ.เปต.(ไทย), 26/439-446/236-237)

สรุปได้ว่าวามานิกเปรตหรือเปรตผู้มีวิมานเป็นผู้กระทำทั้งกุศลกรรมและอกุศลกรรม จึงทำให้ต้องมารับผลกรรมในรูปแบบทั้งสองอย่าง คือ ได้รับวิมานจากการทำกุศลกรรมและก็ต้องเป็นเปรตอาศัยอยู่ในวิมานนั้นด้วย จึงเป็นการใช้วิบากและเสวยสุขไปพร้อมๆ กันเป็นระยะเวลาแสนนานแสนนาน คือ หนึ่งพุทธันดร

อสุรกายผู้มีวิมาน

คำว่าอสุรกาย อสุร หมายถึง อมนุษย์พวกหนึ่งเป็นศัตรูต่อเทวดา เทตย์ ยักษ์ มาร ฝิ อสุรกาย และอีกนัยหมายถึงสัตว์เกิดในอบายภูมิพวกหนึ่ง เชื่อกันว่าชอบเที่ยวหลอกลอนคนคู่กับเปรต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 : 1341) อสุรกาย ยังเป็นชื่ออบายประเภท เป็นจำพวกที่ในบาลีไม่กล่าวถึงเลย ในอรรถกถาก็ได้พบเพียงสักว่าชื่อ ในพทานุกรมสังสกฤต แก้อสุรศัพท์ว่าผู้เป็นอยู่ อธิบายว่า ได้แก่ ฝิเป็นนอติสสมานกายประเภทที่ชั่ว ตรงกับฝิไม่มีชื่อ ผู้เที่ยวหลอกมนุษย์ตกใจกลัว อาหารของอสุรกายไม่ได้ระบุงไว้ชัดเทียบกับอาหารของยักษ์เลยๆ ของเกิดในสรีระแห่งสัตว์ด้วยกัน ไม่เลือกว่าดีหรือเสีย สกปรกหรือไม่ (สุเชาวน์ พลอยชุม, 2539:47) อสุรกายมี 3 ประเภท (วรรณสิทธิ ไวทยะเสวี, 2548: 29-31) ได้แก่

1) เทวอสุรกาย หมายถึง อสุรกายที่เป็นเทวดา ได้แก่ เวปจิตตอสุรกาย ราชอสุรกาย สพลอสุรกาย ปหารอสุรกาย สัมพรตอสุรกาย และวินิปาติกอสุรกาย

2) เปตตอสุรกาย หมายถึง อสุรกายที่เป็นพวกเปรต ได้แก่ กาลกัญจิเปรตอสุรกาย เวมานิกเปรตอสุรกาย และอาวูชิกเปรตอสุรกาย

3) นิรยอสุรกาย หมายถึง อสุรกายที่เป็นสัตว์นรก

ในบรรดาทั้ง 3 ประเภทอสุรกายที่มีวิมาน คือ เทวอสุรกาย และเปตตอสุรกาย ซึ่งเทวอสุรกายเดิมแล้วเป็นเทวดาที่อยู่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ต่อมาได้ดื่มสุราจนเกิดความเมาเมาไม่ได้สติ จึงถูกมฆมาณพและพรคพวกขับไล่ออกจากสวรรค์แล้วไปอยู่ใต้ขุนเขาสิเนรุ ด้วยกุศลกรรมที่เคยกระทำมาสมัยที่ยังเป็นมนุษย์ทำให้มีวิมานปรากฏขึ้นในภพภูมิของตนเอง และด้วยความโกรธแค้น คือ โทสะ อันเนื่องถูกมฆมาณพไล่ออกจากสวรรค์จึงทำให้เกิดความแค้น เมื่อความแค้นอันเป็นผลจากโทสะได้บังเกิดขึ้น จึงส่งผลให้มีรูปลักษณะพิกลพิการเหมือนดังอสุรกาย ด้วยเหตุนี้จึงได้ชื่อว่า อสุรกาย แต่อีก

ความหมายก็แปลว่า ผู้ไม่ดื่มสุรา คือ หลังจากดื่มสุราจนเมาไม่ได้สติอันเป็นเหตุให้ต้องตกสวรรค์ จึงตั้งสัตย์ปฏิญาณที่จะไม่ดื่มสุราอีกต่อไป จึงได้ชื่อว่า อสุรา

ส่วนเปตอสุรกายนั้นมีความคล้ายคลึงกับพวกเปรต เปรตบางจำพวกมีวิมานเป็นของตนเองเพราะได้กระทำกุศลกรรมและอกุศลกรรมร่วมกันจึงทำให้ได้รับผลวิบากดีชั่วด้วยกัน อสุรกายมีความแตกต่างกับเปรตในด้านรูปร่างลักษณะ คือ มีความแปลกประหลาด มีรูปร่างพิกลพิการมากกว่าเปรต และข้อแตกต่างระหว่างเปรตกับอสุรกายอีกอย่างนั้นก็คือ คือ พวกเปรตนั้นได้รับประสบทุกข์เวทนาเพราะความหิวอาหาร ส่วนเหล่าอสุรกายนั้นประสบทุกข์เวทนาเพราะความหิวกระหายน้ำอย่างหนัก (พระภุชญะ ปรุญญาวิโร กาแก้วมิตรมาร ภัทรธิดา น้อยเจริญ และคิด วรณดี, 2 (1) : 19-3)

สรุปได้ว่าสัตว์ทั้งหลายที่มามีอูบัติในอบายภูมิที่มีความเป็นอยู่คือ ทุกคติ เป็นคติแห่งความทุกข์ สามารถมีวิมานเป็นที่อยู่อาศัยดังเช่นเดียวกับเทวดา คือ มีวิมาน ปราสาท ที่มีประดับประดาด้วยด้วยเพชรนิล ทองคำ และยังมีบริวารรับใช้อยู่มากมาย แต่ถึงกระนั้นก็ยังต้องได้รับความทุกข์เวทนาตามกรรมที่ตนได้กระทำมา นอกจากเหล่าอสุรกายที่อูบัติในอบายภูมิแล้วยังปรากฏถึงเหล่าเทวดาสุรกาย คือ อสุรกายที่ได้ตกสวรรค์อันเนื่องมาจากการดื่มสุราทำให้ต้องได้มาอูบัติอยู่ในอบายภูมิ ที่พระพุทธศาสนาเชื่อว่าตั้งอยู่ที่ขุณเฑาะลีเนรุ มีวิมานเป็นที่อยู่อาศัยเหมือนกับเหล่าเทวดาทุกประการ

วิเคราะห์วิมานของสัตว์ที่อูบัติในอบายภูมิ

จากการศึกษาเรื่องราวของวิมานในพระพุทธศาสนาและวิมานของสัตว์ที่อูบัติในอบายภูมิ ผู้เขียนจะวิเคราะห์ตามลำดับจากเปรตและอสุรกายได้ดังนี้

วิมานตามนิยามของพระพุทธศาสนานั้น ไม่ได้อูบัติหรือเกิดขึ้นแก่เหล่าเทวดาเท่านั้น วิมานยังเป็นที่อยู่ของเปรตบางจำพวก คือ เวมานิกเปรต ได้แก่ ชัลลาภียเปตวิตถุ กัณณมณฑเปตวิตถุ รถการเปตวิตถุ เป็นต้น ซึ่งเปรตเหล่านี้ที่มีวิมาน คือ วิมานทองคำ วิมานแก้วไพฑูรย์ วิมานบัลลังก์สวยงาม วิมานปราสาท และยังมีบริวารมากมายปรากฏว่าคอยรับใช้เปรตตนนั้น เหตุที่เปรตเหล่านี้ได้มีวิมานเป็นที่อยู่ที่อาศัยนั้น มาจากการกระทำกุศลกรรม คือ ทานมัย เป็นส่วนใหญ่ คือ ได้ถวายสิ่งของ อาหาร ให้แก่ภิกษุ จึงทำให้ได้มาซึ่งวิมานตามทานที่ได้กระทำไว้ แต่เปรตเหล่านี้มักจะเป็นผู้กระทำอกุศลกรรม คือ แม้จะเป็นผู้ให้ทานก็ตาม แต่ก็เป็นผู้ทุศีล ไม่สำรวมระวังในศีล เป็นเหตุให้เกิดกระประพฤติกายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต ดังนั้นแล้วจะเห็นได้ว่าการให้ทานเพียงอย่างเดียวไม่อาจจะทำให้หลุดพ้นจากอบายได้ ถึงแม้จะอยู่ในอบายก็ยังได้รับผลจากกุศลกรรมจากการทำให้ทานนั้น และแม้ว่าจะอยู่ในวิมานสวยงามด้วยทองคำ แก้วไพฑูรย์ก็ตามแต่ก็ยังต้องชดใช้กรรมในวิมาน

นั้น ในส่วนของอสุรกายจำพวกเปรตก็เช่นกันคือมีความคล้ายคลึงกับเหล่าเปรตแต่มีรูปร่างหน้าตาพิกลพิการมากกว่าและจะได้รับทุกขเวทนาไปในทางความหิวกระหายในน้ำ ซึ่งในแง่ของวิมานนั้นอสุรกายบางจำพวกก็มีความคล้ายคลึงกับเปรตประเภทเวมนิกเปรตที่มีวิมานของตนเองอาศัยอยู่ แต่จะหาความงามจากความพิกลพิการของอสุรกายเป็นไปได้อีก ดังนั้น จะเห็นได้ว่าวิมานของเปรตและอสุรกายนั้นปรากฏทั้งความทุกข์และความสุขร่วมกัน ผู้เขียนขอเรียกวิมานของเปรตและอสุรกายว่าเป็นวิมานแห่งความทุกข์ วิมานแห่งความเศร้า มีทั้งทุกข์และสุขไปด้วยกัน ไม่ได้เป็นวิมานแห่งความสุขถ่ายเดียวเหมือนกับเหล่าเทวดาในสวรรค์

ส่วนเหล่าเทวอสุรกายทั้งหลายที่มีท้าวเวปจิตติเป็นประมุข เป็นผู้ดูแลเหล่าอสูรทั้งหลายที่มีฤทธิ์ มีอำนาจมากมายมากกว่าเหล่าเทวดา และมีผลบุญกุศลมากมายทำให้มีวิมานที่สวยงามบังเกิดขึ้นในภพภูมิที่กล่าวได้ว่าไม่แตกต่างจากสวรรค์ที่อยู่เดิมเลย แต่เนื่องจากเป็นผู้มักโกรธ มีความโทสะ คือ ติดอยู่กับอดีตที่เคยเป็นสมัยก่อนทำให้เกิดความแค้นและทำสงครามกับเหล่าเทวดาอยู่ตลอดเวลา ด้วยความเป็นผู้มักโกรธแค้นทำให้มีรูปร่างอัปลักษณ์ พิกลพิการ แต่เทวอสุรกายทั้งหลายก็ยังคงได้ชื่อว่า เป็นเทวะ คือ ยังเป็นเทวดา ไม่ได้ตกต่ำดั่งกับอสุรกายและเปรตทั้งหลาย สถานะของท่านเหล่านั้นยังอยู่ในสภาวะของเทพ คือ เป็นเทวดาที่มีความประมาท ภายหลังได้กระทำความอันเป็นอกุศลกรรม คือ การดื่มสุราจนเมามายส่งผลให้ต้องไปเป็นเทวอสุรกายแต่ยังคงอยู่ในเทวภูมิ ซึ่งเรื่องเทวดาที่ตกจากภพภูมิของตนนั้นก็ปรากฏอยู่ในพระพุทธศาสนา ดังที่ปรากฏในพระสุตตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรคว่า “ภิกษุทั้งหลาย มีเทวดาพวกหนึ่งชื่อว่า ชิตทาปโทสิกะ เทวดาพวกนั้นหมกมุ่นอยู่ในความสนุกสนานสรวลเสเฮฮาเกินเวลา เมื่อหมกมุ่นอยู่ในความสนุกสนานสรวลเสเฮฮาเกินเวลาย่อมหลงลืมสติ เพราะหลงลืมสติจึงพากันจูดิจจากชั้นนั้น” (ที.สี. (ไทย), 9/45/18) ซึ่งสภาวะของเทวอสุรกายก็มาจากการดื่มสุรามากเกินไปทำให้เกิดความเมามาย เมื่อเกิดความเมามายจึงไม่มีสติ เมื่อไม่มีสติจึงพากันจูดิจจากชั้นนั้นไปอยู่ใต้ขุนเขาสิเนรุอันเอง ในขณะที่เหล่าเปรตและอสุรกายที่มีวิมานนั้นเกิดจากการให้ทานและประพฤติกุศลกรรมร่วมกัน ส่งผลให้ต้องมาอุบัติในอบาย แต่ด้วยอานิสงส์ของการให้ทานจึงทำให้มีวิมานเป็นที่อยู่อาศัย

จึงสรุปได้ว่า วิมานของสัตว์ที่อุบัติในอบายภูมินั้นปรากฏแก่เวมนิกเปรตและอสุรกายบางจำพวกนั้นมาจากการประพฤติกุศลกรรมบถและการให้ทานในสมัยที่ยังเป็นมนุษย์ หลังจากตายแล้วทำให้ต้องมาอุบัติในอบายภูมิที่มีวิมานเป็นของตนเอง ซึ่งมีสภาพทั่วไป คือ มีวิมานสวยงามที่ทำด้วยทองคำ แก้วไพฑูรย์ เป็นต้น ที่ประดับตกแต่งในวิมานปราสาทของตน และยังมีทาสบริวารรับใช้ด้วย

แต่ในด้านสภาพความเป็นอยู่ นั้นแม้จะมีความสบายเหมือนกับเทวดา แต่ก็ไม่ได้มีความสุขเหมือนกับเหล่าเทวดา จำต้องได้รับทุกขเวทนาอยู่เนืองนิจ จึงได้ชื่อว่าเป็น “วิมานแห่งความทุกข์” นั่นเอง พุทธศาสนิกชนทั้งหลายควรละเว้นจากความชั่วทั้งปวง ตั้งอยู่ในกุศลความดี นอกจากจะเป็นผู้ที่รู้จักให้ทานแล้วก็ต้องสำรวมระวังและปฏิบัติตนรักษาศีลให้ดี ซึ่งจะส่งผลให้ห่างจากอบายภูมิที่ไปเบื้องหน้า คือสุขคติตลอดไป

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “วิมานของสัตว์ที่อุบัติในอบายภูมิ” เป็นบทความวิชาการเชิงเอกสาร ผู้เขียนสามารถสรุปและให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

วิมานของสัตว์ที่อุบัติในอบายภูมิ มีความคล้ายคลึงกับวิมานของเหล่าเทวดาที่อุบัติอยู่ในสวรรค์ แต่เป็นวิมานที่ยังเจือด้วยทุกข์ คือ เป็นวิมานแห่งความทุกข์ วิมานแห่งความเศร้า คือ เหล่าสัตว์ทั้งหลายที่อุบัติในอบายภูมีย่อมมีความไม่สบาย มีความทุกข์ ไม่สิ่งที่น่าหลงใหลยินดี เป็นต้น แต่ก็ยังมีสัตว์บางจำพวก คือ เปรตและอสุรกายบางจำพวกที่อุบัติในอบายภูมิและวิมานปรากฏเป็นของ

ตนเอง สัตว์เหล่านั้นจึงมีที่อยู่คือวิมานปราสาทหรือบัลลังก์ที่สวยงาม คือ วิมานทองคำ วิมานแก้วไพฑูรย์ วิมานปราสาททองคำ เป็นต้น ไม่ต่างจากวิมานของเหล่าเทวดา แต่ก็ต้องรับความทุกข์เวทนาแบบเดียวกันกับสัตว์ในอบายที่เกิดขึ้นในวิมานนั้นด้วย เหตุที่ทำให้เปรตและอสุรกายบางจำพวกที่ได้อุบัติในอบายภูมิแห่งนี้มีที่มีวิมานพบว่า ในสมัยมนุษย์ตนเป็นผู้ชอบให้ทานแก่ผู้อื่น เช่น ถวายอาหาร แก่ภิกษุ เป็นต้น แต่ในขณะที่เดียวกันก็เป็นผู้ทศิล ไม่สำรวมระวางในศีล จากกรรมดีและกรรมชั่วทั้งสองอย่างร่วมกัน เมื่อจุติจากโลกมนุษย์ทำให้ได้เกิดในอบายเป็นเปรตและอสุรกาย มีวิมานเป็นที่อยู่เพราะผลจากอานิสงส์แห่งการให้ทาน ดังนั้น วิมานที่ปรากฏแก่เปรตและอสุรกายในอบายภูมิจึงได้ชื่อว่า วิมานแห่งความทุกข์ นั่นเอง อนึ่ง เทวอสุรกาย ที่แม้ว่าจะมีชื่ออสุรกายเหมือนกับเหล่าอสุรกายในอบายแต่สถานะของท่านนั้นคือสัคคภูมิหรือเทวภูมิ ไม่ได้เทียบเท่าเหล่าเปรตและอสุรในอบาย แต่เทียบเท่าเทวดา

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์วิมานของสัตว์ที่อุบัติในอบายภูมิจะเห็นได้ว่าผลของกรรมสามารถแสดงผลได้ทั้งสองอย่างพร้อมกันได้ ดังเปรตและอสุรกายบางจำพวกที่ปรากฏในอบายภูมิ ดังนั้น จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจถึงความเป็นไปของกรรมของสัตว์ที่อุบัติในอบายภูมิว่า สัตว์ประเภทไหนที่ได้รับทั้งผลบุญและบาปพร้อมกัน ซึ่งจะเป็นการต่อยอดประเด็นการศึกษาเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี

References

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพีร์ญาภาพ ธารพนาลี. (2563). ศึกษาวิเคราะห์วิมานในวิมานวัตถุ. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 17 (1), 65-72.
- พระมหาชาญชัย ชุตินธโร. (2558). วิเคราะห์หลักพุทธธรรมในวิมานวัตถุที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อของพุทธศาสนิกชน ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธรรมราชาที่ 1 พญาสิทธิไทย. (2536). *ไตรภูมิภูมิภา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร.

- พระกฤษณ ปญฺญาวชิโร กาแก้วมิตรมาร ภัทรศิลา น้อยเจริญ และคิด วรณดี, (2560). ภูมิวิลาสินี : เครื่องเตือนใจให้สังคมอยู่ในพุทธโอวาท. *วารสารปัญญาปณิธาน*. 2 (1), 19-37
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2534). *พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด 91 เล่ม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มานพ รักการเรียน และพระภาวนาพิศาลเมธี วิ. (2560). การรุดพ้นอบายภูมิตามหลักพระพุทธศาสนา. *วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*. 3 (1), :29-48
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วรรณสิทธิ ไททยะเสวี. (2547). *คู่มือการศึกษา พระอภิธรรมมัตถสังคหะ ปริเฉทที่ 7 สมุจจยสังคหวิภาค*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: หจก. ทิพยวิสุทธิ.
- สิริรัศมี สิงห์สนธิ และพระมหายุทธนา นรเชฏฺโฐ. (2562). วิเคราะห์กุศลกรรมในคัมภีร์วิมานวัตถุ. *วารสารพุทธมคัศ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอวาทะวิกลิตาราม*. 6 (2), 101-111